

STUDIJSKA KNJIZNICA

NOVO MESTO

№ 15 il 2

„Kres“

prve vaje iz dijalskih let.

I. letnik, 2. številka

meseca grudnia 1919.

Usebina:

1. Zorana Valenčičeva: Nočna pravljica (pesem).
2. Zorana Valenčičeva: Zakaj?..... (pesem).
3. Silvester Škerl: Pisma (dalje).
4. Branko Jeglič: Na večer (slika).
5. Branko Jeglič: Na vernih dan (pesem).
6. Ulasia Sterletova: Mara (črtica).
7. Miloše Vončina: Stari Franc (pesem).

Izhaja desetkrat na leto.

Urednik: Branko Jeglič (Cigaletova ulica, 1./I.)

Za tisk piše: Miloš Marolt (Mestni trg, 17./II.n).

Upravnik: Zdravko Kham (Niklošičeva cesta).

Založništvo „Kres“.

Zorana Valencičeva:

1. Nočna pravljica.

Črez srebro zelene udice,
z nočno modrino mehko zavito
se ngrinja čarobno neba
z zarečimi zvezdami kuzilo.

Drevo v polni lepoti trepeče,
v njem se slavčeva pesem glasi,
s černo nočjo umarjivi lepote
dvoje presrčnih se sčc veselji....

Tihi koraki po vlni slezici,
lahne obleke sum svilen....
sem li v Tvojem naročju ležala,
ali le bil je to sen....

Zorana Valencičeva:

2. Za kaj?....

Za kaj sem tako dolga za kaj? --
Kaj mi je mladost sreča
in zunaj je Vesna, maj....

Ah, to ni vse! . . . .
Prazno, pustlo mi je srce,
sorodnega srca si želi,
a ker ga ne najde nekje —
samotno trpi . . . .

Silvester Škerl:

15. VI. 1919.

3. Pisma.
(Dolge).

Takšni ljudje ne živijo, ampak životačijo.

Tudi jaz sem životačil.

Težki dnevi so napočili za mene. Če sem pogledal v nebo in se mi je vezalo solnce v obraz, sem hotel proklesti, — a proklel nisem; ko sem prehodil v mislih svojo kalvazijo še enkrat, sem hotel umreti, — a umrl nisem. Ko sem se spominjal na njeno oko, sem plahal.

Today danes čudim, da zopet živim; da ne životačim; da je prazno mesto v srcu izpolnjeno; danes čudim da me obzarja luč in da se živa toplota name.

Kdo je izpolnil prazno mesto?

Jaz nisem imel več hubezen. Jaz nisem. Ti si položila svojo hubezen v moje srce. Sedaj imam zopet hubezen.

16. VI. 1919.

Tilka!

Ali je res, da hočeš biti moje solnce, da hočeš

sijali name, ki nimam več drugega kot mr-
zvo dušo v živem telesu? Name, ki nisem
vrednej gledači dan? Name, ki sem zapri-
san smrti?

Ce je res, kaj naj storim?

Ko bom imel mir, ko bom imel ljubezen, ko
bom imel svet srece, kaj naj storim?

Jaz, ki sem vajen teme, ki me slépi dan,
kaj naj storim?

O, odgovori mi, Tilkca, poglej mi v oko in re-
ci mi, kaj naj storim.

V puščavo se je zbila voda, napaja žejnega
pobitka, ozibja bolnega in hladí mrtvega.

O čudež!

Polno zlada mi ponujáš, in jaz ne vem, kaj
naj počnem s tem zakladom; svoje sree
si mi dala in jaz ne vem, kakó naj ga
sprejem.

17. VI. 1919.

Spodje pravijo: Delo ubija človeka.

Jaz, ki sem delal v zadnjem času z dušo
in telesom, recem: Delo, če je z ljubeznijo
opravljeno, utruí sicer telo, a okrepi duh.

Človek živi, da dela; dela, da živi.

Za delom pride počitek. — Duh ne sme počí-
vati nikoli, ker je krepa. Telo, ki je trudno
naj počiva. —

Dokler ima človek ljubezen vsreco, mu je vsa-
ko delo lahko. Če je pa brez solnca, in se v
noči oprešča, še ob delo, mu je muha še groznejša.
Tilkca!

Ti si me noči otela, otela si me muke, dala si
mi čašo ljubezni in storila si mi delo lahko. —

Ali se nisem preveč zagledal v prepovedano,
skrivnosti poln paradiz? Ali se nisem pre-
drznil v požehenju po zvezdah, po luči, po
sreči? ....

Ti, ki mi hočeš pomagati na strmi poti, od-
govori mi!

20. VI. 1919.

Na moji pisalni mizi stoji lobanja. In spo-
znal sem: dobro je imei takega prijatelja
vedno pred očmi in mislih. Takaj konec
truda, konec našega časa je smrt. In kdor
računa s tem faktovjem, ne pogrēši nikoli.

Malo časa je dano človeku, da živi.
In vendar; koliko slabega lahko naredi v
tem kratkem času!

Skrbi, da bo tvoje delo dobro, da ne škoduješ
z njim svojemu bratu ali svoji sestri, kaj-
li ljudje se morajo gubiti kakor bratje in
sestre in eden mora pomagati drugemu.

Tilka, smrti ni bledica; kajli v smrti
se začne življenje.

Bodi dobra, da boš koristila ljudem.

Kajli v nas je, da bomo svelu vsaj od sed
sreče in gubezni.

23. VI. 1919.

Popotnik je hodil po ozki, strmi poti. Unjegovem
očesu je ugasnil ogenj čistega veselja in okrog
ustnic se mu je vlekel strašno truden smehljaj.

Nebo nad njim je bilo temno. Negle so

se podile in svincene oblaki so urno tekli. Uprl je oči v daljavo, da ozre cilj, sirmega pota, a ni ga videl. Pot se je izgrubljala v noči.

Tedaj se je ozrl ves začuden nazaj in voko' mu je silila solza. Solza bridkega spoznanja: Tava'j po nepoznani in noč naj bo s teboj!

Ne pogum, ampak strah seboj samim ga je gnal naprej po poti, obkaleri so se dvigala, strah, strah kuštrava drevesa in grčasto grmovje.

Naenkrat je zabliščalo in zagrmelo, popoldniku se je vse sal strah še globlje v srce. Obstal je ves plah in ni mislil na drugo, kol na smrt.

Tedaj je zašumljalo iz za dreves in ozrl se je. Po poti je stopala dekllica, lepa kakor beli dan; spogledala sta se, eden veselo, drugi s strahom in občutila sta nekaj nenavadnega. Dekllica je stopila k njemu, mu ponudila zoko in je rekla: "Pojoliva skupaj, če si sam pre slab."

Tedaj ga je zapustil strah in šla sta zopoli in nič več ni videl noči, ni videl več razpahljenih nebes.

Videl je le lepo to poleg sebe in bil je vesel.

28. VII. 1919.

Tilka!

Zakaj me luhiš? Saj sem grad in moja duša je črna. Saj sem smrti zapisan in mislim na grob!

Ali ni Tvoja ljubezen brez cilja? No, sem ljubil je bil cilj moje ljubezni sanja o paradizu, o rožah, o vonju, o amni....

To noč so bile moje misli vse pri Tebi. In razmišljal

sem o Tebi in o sebi. Zvezde so me skrivnostno
gledale in noč mi je lila vso svojo svetlost v srca.

Saj nisem vreden Tvoje ljubezni, Tvojega
življenja. Kajli ženski je ljubezen življenje. Jaz
sem že obracunat z življenjem in vse moje delo
je za smrt.

To noč je ustalo pred menoj orjaško veliko vpra-
šanje:

Ali jo boš osrečil s tvojo ljubeznijo. In - ali je
"tvoja ljubezen res ljubezen?"

Stemnelo se mi je pred očmi. Nič nisem odgo-
voril na to vprašanje, ki je stalo kakor zeva-
joc, slo mič globok prepad pred menoj.

Moja poizkušnja, s trnjem posuša in z nočjo obdarna je
bila ostro raztrgana. Tedaj si prišla Ti, na mah
je bilo vse svello okolu mene in oči so me bolele.

Ko sem Ti pogledal v obraz, ki je bil poln
lepoze, mi je zastala sapca; nisem vedel kaj
aj storiti. In Ti mi nisi nič odgovorila.

Nobene poti ne vidim, Tilka, strah me

Ali Te res ljubim?

Ker si mi dala svellobo?

Ker si mi vzela noč?

Tilka, povej mi kaj misliš? - Bojim se, da me
solnce oslepi, ker dolgo sem taval v noči.

Tisr, dne 1. julija 1919.

Tilki!

Ko sanjam o Tebi, se mi zdi, da sanjam o bogati
kraljici, ki vlada čez ves svet.

Ko gledam Tvoje oči, se mi zdi, da si Ti cilj moje gre

življenja.

Ko premišljuje o Tvoji ljubezni, se mi zdi,
da sem jaz grešnik in Ti gospod.

Kaj naj ljubim? Kaj naj mislim?

Ženska, Ti si kot veter, ki v brez zvezdne noči ob
oknu šumi, ti si kot morje, ki se z valovi igra
in ki skriva v globino svoje skrivnosti. Kot zve-
zda si, daleč na nebu in srcu tak' blizu.

Kaj je Tvoja ljubezen?

Kdo ume globino Tvojega srca?

Jaz sem kakor izsušen vodnjak, kot trhlo dre-
vo, kot noč brez zvezd, kot dan brez solnca.

In cilj, kje je moj cilj?

Si Ti, o ženska?

Iščem in ne najdem, ljubim in ne vem kaj
ljubezen, živim in ne vem kaj je življenje.

Silvester Škeri.

Ljubljana, dne 2. VII. 1919.

Tilka!

Mislim. Žefircček diha skozi okno in lipa, o-
je lice. Bela, svetla noč je zunaj. Zlataj je zračni
šalo po maku, po veselju.... Ne morem več
misliti.

Unemi, čudovito lepi noči, slišim šepetajoč glas.
Ali je to glas ljubezni? Unoci govorijo zvezde
in vetrice poje ljubezenske bajke. Jaz pa po-
slušam kakor tač in se bojim, da me zasacijo.

Sedaj je zadihalo toplo v mene, za hip-
ček mi je zašinihla toplota v srce in raiztopila
pečat skrivnosti.

Zapuščeni hram je odprt. Na sredi oltarja

ni kriza, ni kelih, ni svec. Na kameniti plošči
se dviga piramida voz in na vrhu stoji lobanja.
To je moje srce.

Razodel sem Ti to skrivnost že pri dan, ko sva
se srečala. Nisi me razumela. Čutil sem, da si
položila pred durmi mojega srca svojo ljubav in
stresel sem se. To ni bila moja ljubezen, ampak
Tvoja.

Če Tebe izgubim, izgubim tudi tisti odsev para-
diza pred durmi svojega srca in vse ostane ka-
kor prej, ostane ledeno in okamenelo, trdo in
žalostno.

Če Te izgubim, če nisi Ti pri meni, če me ne na-
pajaš dan na dan z najslajšo pijaco, ne mo-
žem več občutiti tisto, kar imenuješ veselje.

In pride dan, ko porabim na tisti oa-
mehi veselja pred durmi svojega srca in ne
vem več o duši, ki je doprinesla svoje življenje
zgodno daritev ljubezni.

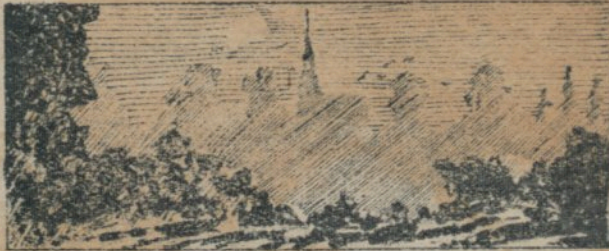
V tem hipu je utrnila zvezda zveba.

Noj Bog! kaj naj to pomeni?

Tiste svetle zvezde, ki je blestela ravno nad
mano, ni več. Umrta je...

Silvester

1801-1802

Branko Jęglić:

4. Na večer.
(slika).

V krvavejših poljubih se je potopljajal dan...
Solnce, kot njena žareča lica, blesteča v rasi noč,
je v zvednjem svetu svilen leglo za oblake... Črčki
so razpredli svoje monotono drgetanje čez polja-
ne...

Takrat je šel mladenič zamisljen po polji, ozrl
se je po zatonu, rajša mu je posvetila v mlada
razorana lica, iz oči mu je svignil obup in roke
so se mu tresle... Zaplakal je v svoji bridkosti,
jadigoval je ozičjenju, ki ga tepe, tepe... Pose-
zal je po srcu, hoteli ga je zgrabiti in raztrgati
na drobne kose... Ko mu je najbolj hrepenelo
v zvezde, so mu ga tlačili v najglobljo peklensko
temino... Postal je, srce mu je vzkričnilo v tr-
pljenju, roke so začrtale odrešenje po zraku,
povzdignil je oči, ... iz obraza mu je pušnil
stud pred življenjem, upanje mu je zrušalo iz
zadnjega kodičkā srca, prijel se je za glavo, iz
ust mu je drgetala izpoved:

„Boril sem se s teboj, zate, življenje. Toplo si me,
kolikor ti je bilo mogoče, drvel sem v obup,

moje srce je razpadlo. Ker bili so ga prejedli črvi
obupa.

Madi, ti narava, ti dobra, ti sveta; iz tvojih grudi
sem pil novo življenje, novo upanje, v tvojem noročju
sem se čutil zopet lebe vrednega sina... Bolan
sem bil in ti si me ozdravila, žejen sem bil u pa-
nja v življenje, v lepoto, ti si me napojila...
Košidehica si mi?... Kaj mi se bos?..."

K objemu je izlegnil roke, oči so mu vzhrepenele
k solncu, ki je zadobilo oblike, svetle oči...
tako dobrotljive, milosirne....

O noči je zasanjala lahna šepetajoča pesem
črčkov, iz duhice je odmeval glas mladeniča...

Branko Jeglič:

5. Na vernih duš dan.

Korakal sem črez polje razprostrlo,
Kot temne tam pošasti so ciprese
v meglo prosile.... Kol srce zastrlo
sem gledal spomenike, križe.... Kol plese
samih belih smrti

sem gledal luči na grobeh....

Mrvaški sami beli prti
pogrjnjeni po solznih tleh
je bila gosta megla.... o pu konec kje
predolgih je vrstā gonil,
kol mož pri možu se vrste,
izmorgani od bojev....

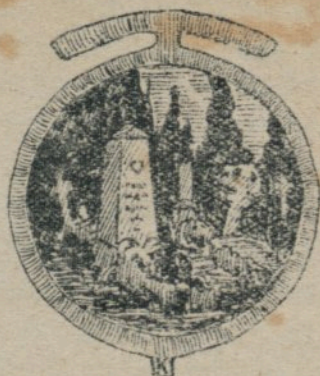
Tam, mož, tam dele, tam je mati....

A tudi se uvedočih lelih mnog prelep obraz
S kipečim srcem se uvrstil je sem med mame....

Ko videl sem polje' temno' in smrtni' mraz
pretresal ideale je srca
prezreti' mogel smrti' nisem vse sobane...
Ah konec bilo ni vrsta...
Takrat' spominjal sem se Tebe,
Kot roj' čebel v rožicah' polja
me misel' nate v srcu grebe...
Ah glej! Zaspje iz čistega zlata
valovajboi' čez zamena: bela
in glej, oči kot žrebčji iz srebra
zabili v jasne pomladanske noči...
Ko gledal rajskte sem cvetice,
na polju vzplameneli mačk',
sem unjk' pogledal ti v žareče lice,
Ko me obdaja v sladkih sanjah mraz...
A vedel sem, da zame ni,
Kar sreče ti nebo obeta...
Zakaj sle varale me ve oči!
Zakaj mi bila nada vate vzeta!...
Zdrvel v duhu sem na tvoj bodoci' grob,
zatrobil bi junaškoti' vstajenje,
a spomnil sem se bil preteklih dob —
Se v radnji' iskre upa na življenje
odgrebel s prsti sem tvoj grob,
pogledal sem ti v lice... prijel ročico...
O groza... v obraz mi punnil smrad' trahna,
in zahreščale so kosti' trahnjene...
Iskal sem tvoj ponas in upe' srečo...
Končal mi bil je boj iz prejšnjih dob...

Aha! Pa ko bom jaz umrl
in misla ti boš na moj grob,
zapuščen bo in tihi in nem,

na njem porasle trava divja,
le lira priča naj hudem,
da bil papotnik, sem v kraj zemljan,
izmučen ves in poln, sem ravno.....

Ulasla, Sterletova:

6. Marca.

Tam ob oltarju, v svojem naslonjaču je se-
dela. Tih je zrla pred se, žalostna, polna. Za-
gledala se je vuz. Vse polno veselja, mameče
krasote, povsod samo solnce, cvetje — le v nje-
nem srcu brezmejna puščoba.....

Bridilo je zaihlala, hipoma jo je prevzelo kre-
penenje, hrepenenje po zdravju, po cvetju,
solnou..... Polno grenkih očelanj, temnih mi-
slí je begalo po njeni glavi. Slušala je svojo
obsodbo, služila ono grozno besedo, ki jo bo
izrekel zdravnik: "Udajte se, vse sem po-
slušil, toda nogi ostaneta hromi.".....
Zareblo jo je, slušala jih je že, one strašne besede,

odjemale so ji up za upom, nado za nado.....
"Kroma, ... kroma" .... zahtela je glasno. Zgro-
zo je mislila na svojo bodočnost, na vse one
dni, ki jih bo morala še prestati, na vse one
ure, ena enaka drugi, vse žalostne, temne....
Upirala se je vsa njena duša. Z usom silo je
zahrepenela po zdravju, po solncu.... Z div-
jim kričkom je planila po koncu, z nezmerno
hrepenecimi očmi je gledala na vrt, na rože...
Toda noge je ni so držale, zortelo se ji je v glavi,
padla je... Z neusmiljeno krutostjo je udarila
glava ob steno, kri ji je pritekla iz nosu in
ust, obležala je tam;
Na vrtu pa so cvetele rože. Opojno so duhtele, pol-
ne življenja. Na nebu pa se je smejal solnce...

Prestala je vse to. Mirno udano je žepela. Vsak
dan je sedela tam ob oknu mirna, tiha. Sa-
ma je bila, sama, a imela je le tovariše spo-
mine....

Zmeraj so jo obiskovali, ko je sedela tam ob
oknu, ko je zrla zamišljeno na vrt. Na smehni-
la se je, ko so prišli, vesela jih je bila. Tišče
kipe je včasih porabila na svojo bolezen, na svo-
jo žalost. Najdešče pa se ji je povrčala slika
iz njene dejaške dobe.

Tam ob mizi ga je videla, kaklo je s svojimi
blagimi, odročnimi, hrepenecimi očmi zrl
na svoje učence. "Včasih srcih so zakladili,
zakladili, ki jih drugi potrebujejo, ki bi bili
hvaležni, da jim podarili od vašega bo-
gastva. Dvigajte jih, podajte jih svojemu
narodu!" —

Kara, v Tvojem srcu je zaklad, zaklad, a Ti ga ne poznaš. Dvigni ga! Dvigni, in mnogi Ti bodo hvaležni! —

Ozrla se je. Čisto razločno je slišala te besede. In vendar ni bilo nikogar v sobi. Premišljevala je in se tudi domislila. Saj je bil spomin pri njej, on jih je izgovoril...

Spoznala je svojo nalogo. Hvaležna, vsa srečna je živela odslej. Kajti našla je delo, delo, ki je posvečeno delo človeškega milosrčja. Delila je zaklade v svojem srcu, in z vsemi onimi biserovimi, ki jih niso imeli. Ko je prihajala težka ura zanja, spominjala se je onih zlatih časov, ko je s trepetom slušala njegov blagi glas: „V naših srcih so zakladi.“

Tedaj je vzkliknila iz dna hvaležne svoje duše: „Hvala Ti, Ti moj vodnik, ki si me pripeljal do solnca in roz...“

Na vrhu pa so cvetele rozé, opojno so dušile. A ona, tam pri oltarju ni več hrepeneče zrla na vrh, na rozé, kajti našla jih je v svojem srcu, bujno so rasle in se razvijale.

Nikolaj Vancina;

7. Stari Franc.

Stari Franc je šel iz mlina
k vodi in jo spustil.
Ha! Med potom je izustil:
„Mesto vode v štrugo vina!“

Sam je Franc. Sin šel je v svet,
a žena v grobu.
On sam na robu
je življenja. Sedemdeset let.

„E-he! Močno je voda zašumela,
France odšel je v mlino.
Da bi vsaj prišel sin.....
Kolesa so se zavrtela.....“

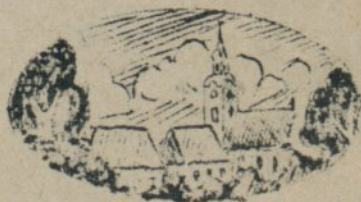

Sistnica uredništva.

*Ker se je prva številkla radi tiskarske
stavke zamudila in je bilo delo tem nujnej-
še, se ni mogla nadaljnó pregledati v rokopis-
su za tisk, so nastale neprijetne napake:*

<i>Stran:</i>	<i>vrsta:</i>	
2	6	<i>meslo Tomas Charlye.. Thomas Carlyle.</i>
3	21	<i>meslo gnižnost... zmožnost.</i>
8	12	<i>meslo prejelo... sprejelo.</i>
11	13	<i>meslo zamude... zamuda.</i>
13	9	<i>meslo starček... slavček.</i>
14	1	<i>najsegluší: luna in zvezde zierijo.</i>

*Uredništvo prosi cenjene čitatelje
in čitateľice, da upoštevajo te poprave.*

6303

II/VII

60

